

ປັດໄຈທີ່ສົ່ງຜົນຕໍ່ການຂະຫຍາຍຕົວທາງດ້ານເສດຖະກິດ ຂອງແຂວງຫຼວງພະບາງ

ເຢງສຸກ ຊ່ອງໄຊວ່າງ¹, ວິໄລພອນ ສິມສະໝອນ², ວັດທະນາລີ ສີພະດາ³

ພາກວິຊາເສດຖະສາດ, ຄະນະເສດຖະສາດ ແລະ ການທ່ອງທ່ຽວ, ມະຫາວິທະຍາໄລສຸພານຸວົງ, ສປປ ລາວ

¹ຊື່ຜູ້ຕິດຕໍ່ຜົວຜົນ: ເຢງສຸກ ຊ່ອງໄຊວ່າງ, ພາກວິຊາເສດຖະສາດ, ຄະນະເສດຖະສາດ ແລະ ການທ່ອງທ່ຽວ, ມະຫາວິທະຍາໄລສຸພານຸວົງ, ສປປລາວ, Tel: +856 20 28 641 144, E-mail: Yeejsouk@gmail.com

²ພາກວິຊາເສດຖະສາດ, ຄະນະເສດຖະສາດ ແລະ ການທ່ອງທ່ຽວ, ມະຫາວິທະຍາໄລສຸພານຸວົງ, ສປປ ລາວ, Tel: +856 20 5580 5155, E-mail: v_somsamone@hotmail.com.

³ພາກວິຊາເສດຖະສາດ, ຄະນະເສດຖະສາດ ແລະ ການທ່ອງທ່ຽວ, ມະຫາວິທະຍາໄລສຸພານຸວົງ, ສປປ ລາວ, Tel: +856-20 54 745 553, E-mail: vatthanaly@su.edu.la.

ຂໍ້ມູນບົດຄວາມ:

ການສົ່ງບົດ: 23 ເມສາ 2023

ການປັບປຸງ: 26 ພຶດສະພາ 2023

ການຕອບຮັບ: 04 ມິຖຸນາ 2023

ບົດຄັດຫຍໍ້

ຜ່ານການຄົ້ນຄວ້າໃນຫົວຂໍ້ ປັດໄຈທີ່ສົ່ງຜົນຕໍ່ການຂະຫຍາຍຕົວທາງດ້ານເສດຖະກິດ ຂອງແຂວງຫຼວງພະບາງ ໂດຍມີປັດໄຈ ດ້ານລາຍຮັບການທ່ອງທ່ຽວ ແລະ ບໍລິການ (TS), ການລົງທຶນພາກເອກະຊົນ (PSI), ການລົງທຶນພາກລັດ (PI), ມູນຄ່າການສົ່ງອອກສິນຄ້າ (EXP), ອັດຕາດອກເບ້ຍ (ITR), ອັດຕາແລກປ່ຽນ (EXR) ແລະ ອັດຕາເງິນ (IFR) ຜົນການຄົ້ນຄວ້າພົບວ່າ:

ການກວດສອບຄຸນສົມບັດຂອງຕົວປ່ຽນທີ່ຈະນຳມາວິເຄາະເຫັນວ່າ ຕົວປ່ຽນອັດຕາເງິນເຜີ້ IFR ທີ່ມີຄວາມນັ່ງທີ່ລະດັບ Level, ດ້ວຍລະດັບຄວາມສຳຄັນທາງສະຖິຕິ 0.01. ສຳລັບຕົວປ່ຽນ GDP, TS, PSI, PI, EXP, ITR ແລະ ITR ມີຄວາມນັ່ງທີ່ລະດັບ 1st difference ທັງ 3 ສົມຜົນດ້ວຍລະດັບຄວາມສຳຄັນທາງສະຖິຕິສູງສຸດ ແມ່ນ 0.05 ແລະ ຕົວປ່ຽນ EXR ມີຄວາມນັ່ງທີ່ລະດັບ 2nd difference ທັງ 3 ສົມຜົນ, ດ້ວຍລະດັບຄວາມສຳຄັນທາງສະຖິຕິ 0.01. ເຊິ່ງເຫັນວ່າທຸກຕົວປ່ຽນແມ່ນມີຄຸນສົມບັດທີ່ດີ. ຜົນການວິເຄາະປັດໄຈທີ່ສົ່ງຜົນຕໍ່ການຂະຫຍາຍຕົວທາງດ້ານເສດຖະກິດ (GDP) ຂອງແຂວງຫຼວງພະບາງເຫັນວ່າ: ການສົ່ງອອກ (EXP) ມີຜົນການຜົວຜັນໃນທິດທາງດຽວກັນກັບການຂະຫຍາຍຕົວຂອງເສດຖະກິດແຂວງຫຼວງພະບາງທັງ 6 ສົມຜົນ ດ້ວຍລະດັບຄວາມສຳຄັນທາງສະຖິຕິ ນັບແຕ່ 0.1, 0.05 ແລະ 0.01, ເຊິ່ງຜົນການທົດສອບຍັງເຫັນໄດ້ວ່າ ສົມຜົນທີ່ 1 (ສົມຜົນທີ່ກຳນົດຕົວປ່ຽນອິດສະຫຼະຄົບທັງ 7 ຕົວປ່ຽນ ແມ່ນຍັງໃຫ້ຜົນສະຫຼຸບໄດ້ດີກວ່າໝູ່) ໂດຍພົບວ່າການສົ່ງອອກມີການຜົວຜັນທາງບວກກັບ GDP ເທົ່າກັບ 0.079 ໝາຍຄວາມວ່າ: ເມື່ອການສົ່ງອອກ (EXP) ສູງຂຶ້ນ 1 ຫົວໜ່ວຍຈະສົ່ງຜົນໃຫ້ເສດຖະກິດ (GDP) ຂອງແຂວງຫຼວງພະບາງເພີ່ມສູງຂຶ້ນ 0.079 ຫົວໜ່ວຍ, ກົງກັນຂ້າມ ເມື່ອການສົ່ງອອກຫຼຸດລົງສົ່ງຜົນໃຫ້ເສດຖະກິດຂອງແຂວງຫຼຸດລົງ. ສ່ວນການລົງທຶນພາກເອກະຊົນ (PSI) ມີການຜົວຜັນໃນທິດທາງດຽວກັນກັບການຂະຫຍາຍຕົວເສດຖະກິດຂອງແຂວງຫຼວງພະບາງເຊັ່ນດຽວກັນ. ດ້ານອັດຕາດອກເບ້ຍ (ITR), ອັດຕາແລກປ່ຽນ (EXR) ແລະ ອັດຕາເງິນເຜີ້ (IFR) ລ້ວນແຕ່ມີຜົນການທົດສອບຜົວຜັນໃນທາງກົງກັນຂ້າມກັບເສດຖະກິດຂອງແຂວງຫຼວງພະບາງ ໝາຍຄວາມວ່າປັດໄຈດ້ານອັດຕາດອກເບ້ຍ, ອັດຕາແລກປ່ຽນ ແລະ ອັດຕາເງິນເຜີ້ເພີ່ມຂຶ້ນຈະເຮັດໃຫ້ເສດຖະກິດຂອງແຂວງຫຼວງພະບາງຫຼຸດຕໍ່າລົງ ເຊິ່ງສອດຄ່ອງກັບສົມມຸດຖານທີ່ວາງໄວ້. ນອກນັ້ນຜົນການສຶກສາຍັງພົບວ່າ: ປັດໄຈດ້ານການລົງທຶນພາກລັດ ແລະ ລາຍຮັບຈາກການທ່ອງທ່ຽວແມ່ນມີການຜົວຜັນກົງກັນຂ້າມກັບເສດຖະກິດ ເຊິ່ງບໍ່ເປັນໄປຕາມສົມມຸດຖານທີ່ວາງໄວ້ ໂດຍບໍ່ມີລະດັບຄວາມສຳຄັນທາງສະຖິຕິ.

ຄຳສັບສຳຄັນ: GDP, ສົມຜົນຖືກຖອຍ OLS, ການສົ່ງອອກ, ອັດຕາເງິນເຜີ້, ການລົງທຶນພາກລັດ ແລະ ເອກະຊົນ

The Factors Effective to Economic Growth in Luang Prabang Province

Yengsouk SONGXAYWANG, Vilayphone SOMSAMONE, Vathanaly SIPHADA

Economics Department, Faculty of Economics and Tourism, Souphanouvong University, Lao PDR

ABSTRACT

¹**Correspondence:** Yengsouk

SONGXAYWANG,

Economics Department,
Faculty of Economics and
Tourism, Souphanouvong
University, Done Mai,

Luangprabang, Laos, tel:
+856 20 2864 1144, E-mail:

Yeejsouk@gmail.com.

²Economics Department,

Faculty of Economics and
Tourism, Souphanouvong
University, Done Mai,

Luangprabang, Laos, Tel:
+856-20 55 805 155, E-mail:

v_somsamone@hotmail.com.

³Vathanaly SIPHADA,

Economics Department,
Faculty of Economics and
Tourism, Souphanouvong
University, Done Mai,

Luangprabang, Laos, Tel:
+856-20 54 745 553,

E-mail:

vathanaly@su.edu.la.

Article Info:

Submitted: Apr 23, 2023

Revised: May 26, 2023

Accepted: Jun 04, 2023

Study on the factors influencing the province of Luang Prabang's economic growth, including tourist and service income (TS), private sector investment (PSI), public sector investment (PI), export value (EXP), interest rate (ITR), exchange rate (EXR), and currency rate (IFR), produced the following findings:

Examining the features of the variable to be evaluated reveals that the variable IFR inflation rate is at, with a statistical significance level of 0.01. The level of first difference in all three equations with the highest level of statistical significance for the variables GDP, TS, PSI, PI, EXP, ITR, and ITR is 0.05, while the level of second difference in all three equations with the highest level of statistical significance for the variable EXR is 0.01. This demonstrates the wonderful features all converters have.

The results of the analysis of the factors affecting the economic growth (GDP) of Luang Prabang Province found that: exports (EXP) have a relationship in the same direction with the growth of the economy of Luang Prabang Province in all 6 equations with a statistical significance level of 0.1, 0.05, and 0.01, which test results also show that Equation 1 (the equation that defines all 7 independent variables) is the best conclusion) and found that exports have a positive relationship with GDP equal to 0.079 Meaning: When the export (EXP) increases by 1 unit, the economy (GDP) of Luang Prabang will increase by 0.079 units. Conversely, when exports decrease, the province's economy declines. Private sector investment (PSI) has a relationship in the same direction with the economic growth of Luang Prabang province as well. The interest rate (ITR), the exchange rate (EXR), and the inflation rate (IFR) all have test results that are inversely related to the economy of Luang Prabang province, which means that the factors of interest rate, exchange rate, and inflation rate increase will make the economy of Luang Prabang province lower, which is in line with the hypothesis. Also, the results of the study found that public sector investment factors and tourism income have an inverse relationship with the economy, which is not consistent with the hypothesis without statistical significance.

Key words: GDP, OLS regression, exports, inflation, public and private investment.

1. ພາກສະເໜີ

ພາຍຫຼັງປີ 1975 ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນ ລາວ ໄດ້ຮັບການປົດປ່ອຍ, ລັດຖະບານໄດ້ສຸມໃສ່ສອງໜ້າວຽກໃຫຍ່ຄື: ປົກປັກຮັກສາ ແລະ ສ້າງສາ ພັດທະນາປະເທດຊາດ, ເປັນຕົ້ນແມ່ນໄດ້ພະຍາຍາມປັບປຸງບາດແຜສິງຄາມ ແລະ ພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ ໂດຍການວາງແຜນໃຫ້ສອດຄ່ອງກັບ ຈຸດພິເສດ, ລັກສະນະ ແລະ ເງື່ອນໄຂຂອງແຕ່ລະຍຸກສະໄໝ ເຊິ່ງ ເລີ່ມຕົ້ນຈາກແຜນການປະຈຳ 1 ປີ ປັບປຸງບາດແຜສິງຄາມ (1976-1977), ແຜນຝື້ນຝູ ແລະ ປົວແປງຊີວິດການເປັນຢູ່ຂອງປະຊາຊົນບັນດາເຜົ່າໄລຍະ 3 ປີ (1978 - 1980), ແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດ ສັງຄົມ 5 ປີ ຄັ້ງທີ I (1981-1985), ຄັ້ງທີ II (1986-1990), ຄັ້ງທີ III (1991-1995), ຄັ້ງທີ IV (1996-2000), ຄັ້ງທີ V (2001-2005), ຄັ້ງທີ VI (2006-2010), ຄັ້ງ ທີ VII (2011-2015), ຄັ້ງທີ VIII (2016-2020) ແລະ ປັດຈຸບັນນີ້ກຳລັງຈັດຕັ້ງປະຕິບັດແຜນການພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ 5 ປີ ຄັ້ງທີ IX (2021-2025).

ໂດຍລວມແລ້ວ, ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ ໃນປີ 2020 ແມ່ນທ່າມກາງສະພາບແວດລ້ອມ ຂອງສາກົນທີ່ມີຄວາມເຄັ່ງຕຶງຢູ່ຂົງເຂດຕ່າງໆຂອງໂລກ, ລາຄານ້ຳມັນໃນຕະຫລາດໂລກ ຍັງມີຄວາມຜັນຜວນ, ຜົນກະທົບຈາກໄພທຳມະຊາດ ແລະ ການແຜ່ລະບາດຂອງພະຍາດໂຄວິດ-19 ທີ່ເກີດຂຶ້ນຢູ່ຫລາຍບ່ອນ ເຊິ່ງໄດ້ສົ່ງຜົນເຮັດໃຫ້ເສດຖະກິດຂອງໂລກສືບຕໍ່ຜັນແປຢ່າງສັບສົນ. ສະພາບຂອງສາກົນດັ່ງກ່າວ ໄດ້ສົ່ງຜົນກະທົບບໍ່ໜ້ອຍຕໍ່ເສດຖະກິດ ແລະ ການເງິນ ຂອງປະເທດເຮົາ ກໍຄືແຂວງ ຫລວງພະບາງ ກໍ່ຝົບກັບຄວາມຫຍຸ້ງຍາກ ແລະ ສິ່ງທ້າທາຍຫລາຍຂຶ້ນ ເສດຖະກິດຍັງຖືກກົດດັນຈາກສະພາວະການຂາດດຸນງົບປະມານ, ການສົ່ງອອກ ແລະ ນຳເຂົ້າສິນຄ້າບວກກັບຜົນກະທົບຈາກພະຍາດລະບາດໂຄວິດ-19 ສົ່ງຜົນເຮັດໃຫ້ບັນດາທ້າງຮ້ານເຊັ່ນ: ຮ້ານອາຫານ, ຈຸດບໍລິການທ່ອງທ່ຽວ, ບ້ານຜັກ, ໂຮງແຮມ ແລະ ທຸລະກິດຂະໜາດນ້ອຍຫຼາຍແຫ່ງຖືກປິດບໍລິການຊົ່ວຄາວ, ເຊິ່ງເປັນ

ອຸປະສັກຕໍ່ການພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມຂອງແຂວງຢ່າງຫລີກລ້ຽງບໍ່ໄດ້.

ແຕ່ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມ ຄະນະພັກ ແລະ ອຳນາດການປົກຄອງ ແຕ່ລະຂັ້ນ ກໍ່ໄດ້ບຸກບືນພະຍາຍາມ ສຸ່ຊົນຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ບັນດາຄາດໝາຍ ແລະ ວຽກງານວຽກຈຸດສຸມຂອງແຕ່ລະຂະແໜງການ ໃຫ້ໄປຕາມແຜນທີ່ວາງໄວ້; ໂດຍສະເພາະແມ່ນ ການຜະລິດສິນຄ້າ, ການບໍລິການ, ການຝື້ນຝູ ແລະ ກໍ່ສ້າງ ສ້ອມແປງຝື້ນຖານໂຄງລ່າງ ທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຈາກໄພພິບັດທາງທຳມະຊາດ ແລະ ປັບປຸງຊີວິດການເປັນຢູ່ຂອງປະຊາຊົນໃຫ້ມີທ່ວງທ່າທີ່ດີຂຶ້ນ, ຊຸກຍູ້ ແລະ ອຳນວຍຄວາມສະດວກໃຫ້ແກ່ໂຄງການຕ່າງໆ ເປັນຕົ້ນ: ໂຄງການ ກໍ່ສ້າງທາງລົດໄຟລາວ-ຈີນ, ໂຄງການ ກໍ່ສ້າງເຂື່ອນນ້ຳອູ 1, ນ້ຳອູ 3 ແລະ ເຂື່ອນໄຟຟ້ານ້ຳຂອງຫຼວງພະບາງ, ເປີດດຳເນີນກິດຈະການ ໂຮງງານຜະລິດ ຊີມັງ ຄອນຫ໌ (CONCH) ແລະ ໂຄງການອື່ນໆ ໄປພ້ອມກັບການປະຕິບັດມາດຕະການປ້ອງກັນ, ຄວບຄຸມ ແລະ ສະກັດກັ້ນການແຜ່ລະບາດຂອງ ພະຍາດໂຄວິດ-19 ໃນແຕ່ລະໄລຍະ.

ຜ່ານການວິເຄາະ ຕົວເລກສະຖິຕິ ຂອງການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ, ຕັ້ງແຕ່ປີ 2000-2022 ໄດ້ເຫັນວ່າ: ເສດຖະກິດຂອງແຂວງ ຫຼວງພະບາງ, ມີການຂະຫຍາຍຕົວຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ, ໃນນັ້ນ: ລວມຍອດຜະລິດຕະພັນພາຍໃນ (Gross Domestic Product = GDP) ສະເລ່ຍແລ້ວຢູ່ໃນລະດັບ 7.66% ຕໍ່ປີ, ມູນຄ່າລວມຍອດຜະລິດຕະພັນພາຍໃນທັງໝົດ (GDP) ບັນລຸໄດ້ 101,735.45 ຕື້ກີບ (ແຕ່ປີ 2000-2022), ໃນນັ້ນ: ດ້ານກະສິກຳ ກວມ 38.50%, ລວມມູນຄ່າບັນລຸໄດ້ 39,172.25 ຕື້ກີບ, ດ້ານອຸດສາຫະກຳກວມ 21.93%, ມູນຄ່າບັນລຸໄດ້ 22,309.39 ຕື້ກີບ ແລະ ດ້ານການບໍລິການ ແມ່ນຫຼາຍກວ່າໝູ່ກວມເອົາ 39.57%, ມູນຄ່າລວມບັນລຸໄດ້ 40,259.92 ຕື້ກີບ, ດ້ານລາຍຮັບຈາກການທ່ອງທ່ຽວ ແລະ ການບໍລິການໄດ້ເພີ່ມຂຶ້ນໃນລະດັບສະເລ່ຍ 15.54% ຕໍ່ປີ, ລວມມູນຄ່າບັນລຸໄດ້ 21,306.12 ຕື້ກີບ, ການລົງທຶນພາກເອກະຊົນທັງພາຍໃນ ແລະ ຕ່າງປະເທດໄດ້ເພີ່ມຂຶ້ນໃນລະດັບສະເລ່ຍ 16.25% ຕໍ່ປີ, ລວມມູນຄ່າບັນລຸໄດ້ 19,918.60 ຕື້ກີບ, ການລົງທຶນພາກ

ລັດໄດ້ເພີ່ມຂຶ້ນໃນລະດັບສະເລ່ຍ 14.01% ຕໍ່ປີ, ລວມມູນຄ່າບັນລຸໄດ້ 1,033.43 ຕື້ກີບ, ມູນຄ່າການສົ່ງອອກໄດ້ເພີ່ມຂຶ້ນໃນລະດັບສະເລ່ຍ 21.80% ຕໍ່ປີ, ລວມມູນຄ່າບັນລຸໄດ້ 2,429.94 ຕື້ກີບ, ອັດຕາດອກເບ້ຍເງິນຝາກໄດ້ຫຼຸດລົງໃນລະດັບສະເລ່ຍ (-3.51)% ຕໍ່ປີ, ອັດຕາແລກປ່ຽນໄດ້ເພີ່ມຂຶ້ນໃນລະດັບສະເລ່ຍ 3.90% ຕໍ່ປີ ແລະ ອັດຕາເງິນເຜີ້ໄດ້ເພີ່ມຂຶ້ນໃນລະດັບສະເລ່ຍ 5.75% ຕໍ່ປີ.

ຈາກເງື່ອນໄຂດັ່ງກ່າວລັດຖະບານຈຶ່ງໄດ້ຊຸກຍູ້ສິ່ງເສີມໃຫ້ມີການສ້າງ ແລະ ປັບປຸງຜື້ນຖານໂຄງລ່າງຂອງແຂວງຫຼວງພະບາງໃຫ້ກາຍເປັນ ຈຸດສູນລວມແຫ່ງການທ່ອງທ່ຽວ, ສ້າງເສັ້ນທາງຄົມມະນຄົມທາງບົກ, ທາງນໍ້າ ແລະ ທາງອາກາດເພື່ອເປັນທາງຜ່ານຂອງບັນດາແຂວງພາກເໜືອຂອງ ສປປ ລາວ, ສ້າງເຂື່ອນໄຟຟ້ານໍ້າຕົກ, ປັບປຸງສະໜາມບິນສາກົນຫຼວງພະບາງ ແລະ ອໍານວຍຄວາມສະດວກໃນການສ້າງເສັ້ນທາງລົດໄຟຜ່ານ ໂດຍຜ່ານການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໃນໄລຍະຜ່ານມາ ເຮັດເສດຖະກິດຂອງແຂວງຫຼວງພະບາງມີການຂະຫຍາຍຕົວເພີ່ມຂຶ້ນທຸກໆປີ.

ໂຄງປະກອບທາງດ້ານເສດຖະກິດຂອງແຂວງຫຼວງພະບາງ ປະກອບດ້ວຍ: ດ້ານການກະສິກໍາ, ອຸດສາຫະກໍາ, ການບໍລິການ ແລະ ເປັນແຂວງໜຶ່ງທີ່ຖືວຽກງານການບໍລິການ ແລະ ການທ່ອງທ່ຽວ ຖືເປັນບຸລະມະສິດຫຼັກໃນການພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ. ສະນັ້ນ, ຜູ້ສຶກສາຈຶ່ງມີຄວາມສົນໃຈຢາກສຶກສາວ່າ ມີປັດໄຈດ້ານໃດແດ່ທີ່ສາມາດສົ່ງຜົນເຮັດໃຫ້ເສດຖະກິດ ມີການຂະຫຍາຍຕົວ.

ຈຸດປະສົງຂອງການສຶກສາແມ່ນ 1) ສຶກສາສະພາບການຂະຫຍາຍຕົວດ້ານເສດຖະກິດຂອງແຂວງຫຼວງພະບາງ, ຕັ້ງແຕ່ປີ 2000-2022 ແລະ 2) ປັດໄຈທີ່ສົ່ງຜົນຕໍ່ການຂະຫຍາຍຕົວທາງດ້ານເສດຖະກິດ ຂອງແຂວງຫຼວງພະບາງ, ແຕ່ປີ 2000-2022.

2. ອຸປະກອນ ແລະ ວິທີການ

2.1 ການເກັບກໍາ ແລະ ຮວບຮວມຂໍ້ມູນ

ຂໍ້ມູນທີ່ນໍາໃຊ້ເຂົ້າໃນການວິເຄາະຄັ້ງນີ້ເປັນຂໍ້ມູນອານຸກົມເວລາລາຍປີ ແຕ່ປີ 2000-2020: ການ

ຂະຫຍາຍຕົວທາງດ້ານເສດຖະກິດ (GDP), ການລົງທຶນພາກເອກະຊົນ (PSI), ການລົງທຶນພາກລັດ (PI) ແມ່ນໄດ້ມາຈາກພະແນກແຜນການ ແລະ ການລົງທຶນແຂວງຫຼວງພະບາງ, ລາຍຮັບການທ່ອງທ່ຽວ ແລະ ບໍລິການ ໄດ້ມາຈາກພະແນກຖະແຫຼງຂ່າວ-ວັດທະນາທໍາ ແລະ ການທ່ອງທ່ຽວແຂວງຫຼວງພະບາງ, ມູນຄ່າການສົ່ງອອກສິນຄ້າ (EXP) ໄດ້ມາຈາກພະແນກອຸດສາຫະກໍາ ແລະ ການຄ້າ ແຂວງຫຼວງພະບາງ ແລະ ອັດຕາດອກເບ້ຍທົ່ວລະບົບ (ITR), ອັດຕາແລກປ່ຽນອ້າງອິງ (EXR) ແລະ ອັດຕາເງິນເຜີ້ (IFR) ແມ່ນໄດ້ມາຈາກທະນາຄານແຫ່ງສປປ ລາວ.

2.2 ການທົດສອບຢູນິລຸດ (Unit root test)

ການທົດສອບຄວາມນຶ່ງ ເປັນການກວດສອບຄຸນສົມບັດຂອງຂໍ້ມູນກ່ອນຈະນໍາຂໍ້ມູນໄປວິເຄາະ ຖ້າຂໍ້ມູນມີຄວາມນຶ່ງ ຈຶ່ງສາມາດນໍາໄປວິເຄາະຕາມຈຸດປະສົງໄດ້. ສໍາລັບການທົດຄວາມນຶ່ງຂອງຂໍ້ມູນຄັ້ງນີ້ ແມ່ນໃຊ້ວິທີ Augmented Dickey Fuller (ADF) Test ໂດຍມີ 3 ຜົນດັ່ງນີ້:

$$\Delta X_t = \alpha + \gamma X_{t-1} + \sum_{j=1}^p \theta_{1j} X_{t-j} + \varepsilon_t \quad \dots \quad (1),$$

(Intercept)

$$\Delta X_t = \alpha + \beta T + \gamma X_{t-1} + \sum_{j=1}^p \theta_{1j} X_{t-j} + \varepsilon_t \quad \dots \quad (2),$$

(Intercept and trend)

$$\Delta X_t = \gamma X_{t-1} + \sum_{j=1}^p \theta_{1j} X_{t-j} + \varepsilon_t \quad \dots \quad (3), \quad (\text{No}$$

intercept and trend)

ໂດຍທີ່; X_t ແລະ X_{t-1} : ແມ່ນຕົວປ່ຽນ X ໃນເວລາທີ t ແລະ t-1.

α : ແມ່ນຄ່າຄົງທີ່

β : ແມ່ນຄ່າສໍາປະສິດແນວໂນ້ມ (Time trend)

γ : ແມ່ນສ່ວນຂອງ P-1 ຊຶ່ງແມ່ນຄ່າສໍາປະສິດຂອງຄວາມລ່າຊ້າ.

$$\sum_{j=1}^p \theta_{1j} X_{t-j} : \text{ແມ່ນສ່ວນທີ່ເປັນຜົນຕໍ່ການເກີດບັນຫາ}$$

Autocorrelation ຂອງ X ໂດຍທີ່ລໍາດັບສູງກວ່າ p ແມ່ນຈໍານວນຄວາມຄາດເຄື່ອນທີ່ບໍ່ເກີດບັນຫາ Autocorrelation.

T: ແມ່ນແນວໂນ້ມຂອງເວລາ.

ε_t : ແມ່ນຄວາມຄາດເຄື່ອນ.

ສົມມຸດຖານທີ່ໃຊ້ທົດສອບ:

$H_0 : \gamma_i = 0$ *No – nstationary*

$H_1 : \gamma_i \neq 0$ *Stationary*

ຄ່າສະຖິຕິໃຊ້ທົດສອບ:

ແມ່ນໃຊ້ຄ່າຄວາມນໍາຈະເປັນ (P-value) ໂດຍປຽບທຽບລະດັບຄວາມສໍາຄັນທາງສະຖິຕິທີ່ເກີນ 0.05 ($\alpha = 0.05$). ຖ້າຄ່າ $p\text{-value} > \alpha = 0.05$ ຍອມຮັບສົມມຸດຖານຫຼັກ H_0 ແມ່ນມີ Unit Root ກໍ່ຄືຂໍ້ມູນບໍ່ນິ່ງ (Non-stationary), ຖ້າຄ່າ $p\text{-value} \leq \alpha = 0.05$ ປະຕິເສດສົມມຸດຖານຫຼັກ H_0 ກໍ່ຄືຍອມຮັບສົມມຸດຖານເລືອກ H_1 ບໍ່ມີ Unit root ຫຼື ຂໍ້ມູນມີລັກສະນະນິ່ງ (Stationary).

ຂັ້ນຕອນການທົດສອບ:

1) ພິຈາລະນາຄ່າສະຖິຕິ: ຄ່າສະຖິຕິຈາກການທົດສອບດ້ວຍວິທີ Augmented Dickey-Fuller Test (ADF) ໂດຍໃຊ້ສົມຜົນ Interception, trend and interception ແລະ No trend and interception ການພິຈາລະນາວ່າຊຸດຂໍ້ມູນນັ້ນໝົດຄວາມນິ່ງ ແມ່ນຕ້ອງຜ່ານການທົດສອບ ຫຼື ມີຄວາມນິ່ງທັງ 3 ສົມຜົນຢູ່ໃນລໍາດັບໃດໜຶ່ງ ຈຶ່ງສະຫຼຸບໄດ້ວ່າ ຊຸດຂໍ້ມູນນັ້ນມີຄວາມນິ່ງ.

$$\ln GDP_t = \beta_0 + \beta_1 \ln EXP_t + \beta_2 \ln EXR_t + \beta_3 \ln IFR_t + \beta_4 \ln ITR_t + \beta_5 \ln PI_t + \beta_6 \ln PSI_t + \beta_7 \ln TS_t + \varepsilon_t$$

• ຕົວປ່ຽນຕາມ:

ການຂະຫຍາຍຕົວທາງດ້ານເສດຖະກິດ =(GDP)

• ຕົວປ່ຽນອິດສະຫຼະ:

- 1) ມູນຄ່າການສົ່ງອອກສິນຄ້າ = (EXP)
- 2) ອັດຕາແລກປ່ຽນ= (EXR)
- 3) ອັດຕາເງິນເຜີ້ = (IFR)
- 4) ອັດຕາດອກເບ້ຍ = (ITR)
- 5) ລາຍຮັບການລົງທຶນພາກລັດ = (PI)

2) ລໍາດັບໃຊ້ໃນການທົດສອບ Unit root

ລໍາດັບທີ່ໃຊ້ໃນການທົດສອບມີ 3 ລໍາດັບຄື: ລໍາດັບ

Level (I(0)), 1st Difference (I(1)) ແລະ 2nd Difference (I(2)). ຖ້າທົດສອບທີ່ລະດັບ level (I(0)) ມີຄວາມນິ່ງທັງ 3 ສົມຜົນໝາຍຄວາມວ່າ ຊຸດຂໍ້ມູນມີຄວາມນິ່ງທີ່ລະດັບ I(0) ຖ້າບໍ່ມີຄວາມນິ່ງລະດັບນີ້ ແມ່ນດໍາເນີນການທົດສອບ ລະດັບ 1st Difference (I(1)) ຖ້າການທົດສອບທີ່ລະດັບ I(1) ມີຄວາມນິ່ງທັງ 3 ສົມຜົນໝາຍຄວາມວ່າ ຊຸດຂໍ້ມູນມີຄວາມນິ່ງທີ່ລະດັບ I(1) ຖ້າບໍ່ມີຄວາມນິ່ງລະດັບນີ້ ແມ່ນດໍາເນີນການທົດສອບລະດັບ 2nd Difference (I(2)) ຖ້າການທົດສອບທີ່ລະດັບ I(2) ມີຄວາມນິ່ງທັງ 3 ສົມຜົນໝາຍຄວາມວ່າ ຊຸດຂໍ້ມູນມີຄວາມນິ່ງທີ່ລະດັບ I(2) ແຕ່ຖ້າບໍ່ນິ່ງຢູ່ໃນລະດັບນີ້ແລ້ວ ຖືວ່າຊຸດຂໍ້ມູນນີ້ບໍ່ມີຄຸນສົມບັດພຽງພໍທີ່ຈະສາມາດນໍາໄປວິເຄາະຕາມຈຸດປະສົງຂອງການສຶກສາ.

2.3 ການທົດສອບອະສະຫະສໍາຜັນ

ການທົດສອບບັນຫາອະສະຫະສໍາຜັນ ເປັນການທົດສອບວ່າ ຕົວປ່ຽນອິດສະຫຼະແຕ່ລະຕົວມີຄວາມສໍາຜັນກັນສູງ ຫຼື ບໍ່ ເຊິ່ງການທົດສອບນີ້ ເປັນການກວດສອບຄ່າ ອະສະຫະສໍາຜັນ (r) ຂອງຕົວປ່ຽນແຕ່ລະຕົວຖ້າມີຄ່າຕໍ່າກວ່າ 0.8 ແມ່ນບໍ່ມີອະສະຫະສໍາຜັນ. ຖ້າຄ່າຂອງ (r) ຫາມີຄ່າ 0.8 ຂຶ້ນໄປແມ່ນເກີດມີອະສະຫະສໍາຜັນ (Poomthan Rangakulnuwat, (2 0 0 9), Introduction to econometrics, p: 233).

2.4 ແບບຈໍາລອງທີ່ໃຊ້ໃນການສຶກສາ

ແບບຈໍາລອງຖົດຖອຍມີສົມຜົນດັ່ງນີ້:

6) ລາຍຮັບຈາກການລົງທຶນພາກເອກະຊົນ= (PSI)

7) ລາຍຮັບການທ່ອງທ່ຽວ ແລະ ບໍລິການ = (TS)

ຄ່າຄາດເຄື່ອນ = ε

3. ຜົນໄດ້ຮັບ

3.1 ຜົນການທົດສອບຄວາມນິ່ງ

ການທົດສອບຄວາມນິ່ງຂອງຂໍ້ມູນ Unit root ດ້ວຍວິທີ ADF ໃນລະດັບ Level ເຫັນວ່າ ຕົວປ່ຽນ

IFR ການທົດສອບມີຄວາມນຶ່ງທີ່ລະດັບ Lavel, ທັງ 3 ສົມຜົນດ້ວຍລະດັບຄວາມສໍາຄັນທາງສະຖິຕິສູງສຸດ ແມ່ນ 0.01 ເຊິ່ງເຫັນວ່າ ມີຄວາມເໝາະສົມສໍາລັບນໍາໄປວິເຄາະໃນຂັ້ນຕອນຕໍ່ໄປ.

ການທົດສອບຄວາມນຶ່ງຂອງຂໍ້ມູນ Unit root ດ້ວຍວິທີ ADF ໃນລະດັບ 1st difference ເຫັນວ່າ ຕົວປ່ຽນ GDP, PSI, PI, EXP, ITR ແລະ TS ມີຄວາມນຶ່ງທີ່ລະດັບ 1st difference ທັງ 3 ສົມຜົນດ້ວຍລະດັບຄວາມສໍາຄັນທາງສະຖິຕິສູງສຸດ ແມ່ນ 0.05 ເຊິ່ງເຫັນວ່າ ມີຄວາມເໝາະສົມສໍາລັບນໍາໄປວິເຄາະໃນຂັ້ນຕອນຕໍ່ໄປ.

ຕົວປ່ຽນມີຄວາມນຶ່ງທີ່ລະດັບ 2nd difference
ເຫັນວ່າ ຕົວປ່ຽນ EXR ມີຄວາມນຶ່ງທີ່ລະດັບ 2nd difference ທັງ 3 ສົມຜົນດ້ວຍລະດັບຄວາມສໍາຄັນທາງສະຖິຕິ 0.01 ເຊິ່ງເຫັນວ່າ ບັນດາຕົວປ່ຽນດັ່ງກ່າວມີຄວາມເໝາະສົມສໍາລັບນໍາໄປວິເຄາະໃນຂັ້ນຕອນຕໍ່ໄປ.

3.2 ຜົນການທົດສອບບັນຫາສະຫະສໍາຜັນ

ຜົນການທົດສອບບັນຫາສະຫະສໍາຜັນ (ບັນຫາ Multicollinearity) ໃນຕາຕະລາງທີ 4 ເຫັນວ່າ ຕົວປ່ຽນອິດສະຫຼະບາງຕົວແມ່ນບໍ່ມີຄວາມສໍາຜັນກັນເອງ ຫຼື ບໍ່ເກີດບັນຫາ Multicollinearity ເກີນກວ່າເກນທີ່ກຳນົດ (0.8) ເຊັ່ນ: EXPORT, EXR ແລະ IFR. ສ່ວນຕົວປ່ຽນອິດສະຫຼະບາງຕົວແມ່ນເກີດມີບັນຫາສະຫະສໍາຜັນເຊັ່ນ: ຕົວ

ປ່ຽນ ITR, TS, PSI ແລະ PI ທີ່ມີຄ່າຄວາມສໍາຜັນກັບຕົວປ່ຽນອື່ນໆ ເກີນ 0.8. ສະນັ້ນ, ເມື່ອອີງໃສ່ທົດສະດີ ຫຼື ແນວທາງແກ້ໄຂແມ່ນສາມາດພິຈາລະນາຕັດບັນດາຕົວປ່ຽນເລົ່ານັ້ນອອກໄປຈາກສົມຜົນ, ແຕ່ເນື່ອງຈາກວ່າບັນດາຕົວປ່ຽນເລົ່ານັ້ນແມ່ນມີຄວາມສໍາຄັນຫຼາຍຕໍ່ການຂະຫຍາຍຕົວຂອງເສດຖະກິດຫຼວງພະບາງ. ສະນັ້ນໃນການສຶກສາຄັ້ງນີ້ຈຶ່ງໄດ້ເລືອກສຶກສາເປັນເທື່ອລະກໍລະນີເຊັ່ນວ່າ: ກໍລະນີເລືອກຮັກສາບັນດາຕົວປ່ຽນທີ່ມີຄວາມສໍາຜັນກັນສູງມັນໄວ້ຄົບທຸກຕົວ, ກໍລະນີທີ່ເລືອກຕັດຕົວປ່ຽນເລົ່ານັ້ນອອກຈົນໝົດຕາມທົດສະດີ ແລະ ກໍລະນີທີ່ເລືອກຮັກສາຕົວປ່ຽນເລົ່ານັ້ນໄວ້ເທື່ອລະຕົວ ເພື່ອຫຼີກລ້ຽງບັນຫາຄວາມສໍາຜັນກັນຂອງຕົວປ່ຽນ.

3.3 ວິເຄາະສົມຜົນຖົດຖອຍ (Ordinary Least Square: OLS)

ຜົນການວິເຄາະໃນຕາຕະລາງ 5 ເຫັນວ່າບັນຫາ Autocorrelation ໄດ້ຖືກແກ້ໄຂໝົດໄປ ໂດຍທີ່ຄ່າ Durbin-Watson: $D.W = 1.980$ ເຊິ່ງນອນຢູ່ລະຫວ່າງ $d_U = 1.977 < D.W = 1.980 < 4 - d_U = 2.023$ ສະແດງວ່າ ສາມາດຍອມຮັບຂໍ້ສົມມຸດຖານຫຼັກ H_0 ໝາຍຄວາມວ່າ ບໍ່ເກີດມີບັນຫາ Autocorrelation ແລະ ສາມາດຂຽນໄດ້ສົມຜົນການຖົດຖອຍ (ແບບຈໍາລອງ) ໄດ້ດັ່ງນີ້:

$$\Delta \ln GDP = 0.0750 + 0.0793 \Delta \ln Export - 0.1368 \Delta \ln EXR, 2 - 0.0025 \ln IFR - 0.0167 \Delta \ln ITR - 0.0097 \Delta \ln PI + 0.0277 \Delta \ln PSI - 0.0017 \Delta \ln TS + \varepsilon_t$$

t-statistic: (4.6590)*** + (1.8141)* - (2.4653)* - (2.9146)** - (2.8542)** - (0.1046)^{ns} + (2.7749)** - (0.0345)^{ns}

ຈາກແບບຈໍາລອງທີ່ດັ່ງກ່າວ ສາມາດອະທິບາຍຜົນໄດ້ດັ່ງນີ້:

- ຕົວປ່ຽນ ມູນຄ່າການສົ່ງອອກ D (LNEXPORT) ມີ P-Value = 0.09 < $\alpha = 0.1$ ສະແດງວ່າສາມາດປະຕິເສດ H_0 ໝາຍຄວາມວ່າຕົວປ່ຽນການສົ່ງອອກມີຄວາມສໍາຜັນທາງສະຖິຕິ ຫຼື ມີຄວາມສໍາຜັນກັບຕົວປ່ຽນຕາມ ດ້ວຍລະດັບຄວາມເຊື່ອໝັ້ນ 90% ແລະ ມີທິດທາງການພົວພັນກັບຕົວປ່ຽນຕາມໃນທາງດຽວກັນ

ດ້ວຍຄ່າເທົ່າກັບ 0.079 ຫຼື ເວົ້າໄດ້ວ່າເມື່ອການສົ່ງອອກເພີ່ມຂຶ້ນ 1 ຫົວໜ່ວຍ ຈະສົ່ງຜົນເຮັດໃຫ້ເສດຖະກິດຂອງແຂວງຫຼວງພະບາງມີການຂະຫຍາຍຕົວເພີ່ມຂຶ້ນ 0.079 ຫົວໜ່ວຍ ແລະ ຖືກົງກັນຂ້າຖ້າມການສົ່ງອອກຫຼຸດລົງ ກໍຈະເຮັດໃຫ້ການຂະຫຍາຍຕົວຂອງເສດຖະກິດຫຼຸດລົງ 0.079 ຫົວໜ່ວຍເຊັ່ນກັນ.

- ຕົວປ່ຽນອັດຕາແລກປ່ຽນ D(LNEXR,2) ມີ P-

Value = 0.057 < α = 0.1 ສະແດງວ່າສາມາດປະຕິເສດ H_0 ໝາຍຄວາມວ່າຕົວປ່ຽນອັດຕາແລກປ່ຽນມີຄວາມສໍາພັນທາງສະຖິຕິ ກັບຕົວປ່ຽນຕາມໃນທິດທາງກົງກັນຂ້າມກັນ ດ້ວຍລະດັບຄວາມເຊື່ອໝັ້ນ 90%, ມີຄ່າເທົ່າກັບ -0.1368 ຫຼື ເວົ້າໄດ້ວ່າເມື່ອອັດຕາແລກປ່ຽນເພີ່ມຂຶ້ນ 1 ຫົວໜ່ວຍ ຈະສົ່ງຜົນເຮັດໃຫ້ເສດຖະກິດຂອງແຂວງຫຼວງພະບາງມີການຂະຫຍາຍຕົວຫຼຸດລົງ 0.1368 ຫົວໜ່ວຍ ແລະ ກົງກັນຂ້າມອັດຕາແລກປ່ຽນຫຼຸດລົງ ກໍ່ຈະເຮັດໃຫ້ການຂະຫຍາຍຕົວຂອງເສດຖະກິດເພີ່ມຂຶ້ນ 0.1368 ຫົວໜ່ວຍ.

- ອັດຕາເງິນເຜີ້ (LNIFR) ມີ P-Value = 0.0107 < α = 0.5 ສະແດງວ່າສາມາດປະຕິເສດ H_0 ໝາຍຄວາມວ່າຕົວປ່ຽນອັດຕາເງິນເຜີ້ມີຄວາມສໍາພັນທາງສະຖິຕິ ກັບຕົວປ່ຽນຕາມໃນທິດທາງກົງກັນຂ້າມກັນ ດ້ວຍລະດັບຄວາມເຊື່ອໝັ້ນ 95%, ມີຄ່າເທົ່າກັບ -0.002512 ຫຼື ເວົ້າໄດ້ວ່າເມື່ອອັດຕາເງິນເຜີ້ເພີ່ມຂຶ້ນ 1 ຫົວໜ່ວຍ ຈະສົ່ງຜົນເຮັດໃຫ້ເສດຖະກິດຂອງແຂວງຫຼວງພະບາງມີການຂະຫຍາຍຕົວຫຼຸດລົງ 0.002512 ຫົວໜ່ວຍ ແລະ ກົງກັນຂ້າມອັດຕາເງິນເຜີ້ຫຼຸດລົງ ກໍ່ຈະເຮັດໃຫ້ການຂະຫຍາຍຕົວຂອງເສດຖະກິດເພີ່ມຂຶ້ນ 0.002512 ຫົວໜ່ວຍ.

- ຕົວປ່ຽນອັດຕາດອກເບ້ຍ D(LNITR) ມີ P-Value = 0.0115 < α = 0.5 ສະແດງວ່າສາມາດປະຕິເສດ H_0 ໝາຍຄວາມວ່າຕົວປ່ຽນອັດຕາດອກເບ້ຍມີຄວາມສໍາພັນທາງສະຖິຕິ ກັບຕົວປ່ຽນຕາມໃນທິດທາງກົງກັນຂ້າມກັນ ດ້ວຍລະດັບຄວາມເຊື່ອໝັ້ນ 95%, ມີຄ່າເທົ່າກັບ -0.016764 ຫຼື ເວົ້າໄດ້ວ່າເມື່ອອັດຕາດອກເບ້ຍເພີ່ມຂຶ້ນ 1 ຫົວໜ່ວຍ ຈະສົ່ງຜົນເຮັດໃຫ້ເສດຖະກິດຂອງ ແຂວງຫຼວງພະບາງ ມີການຂະຫຍາຍຕົວຫຼຸດລົງ 0.016764 ຫົວໜ່ວຍ ແລະ ກົງກັນຂ້າມອັດຕາດອກເບ້ຍຫຼຸດລົງ ກໍ່ຈະເຮັດໃຫ້ການຂະຫຍາຍຕົວຂອງເສດຖະກິດເພີ່ມຂຶ້ນ 0.016764 ຫົວໜ່ວຍ.

- ຕົວປ່ຽນການລົງທຶນພາກເອກະຊົນ D(LNPSI) ມີ P-Value = 0.0463 < α = 0.5 ສະແດງວ່າສາມາດປະຕິເສດ H_0 ໝາຍຄວາມວ່າຕົວປ່ຽນການລົງທຶນພາກ

ເອກະຊົນມີຄວາມສໍາພັນທາງສະຖິຕິ ກັບຕົວປ່ຽນຕາມໃນທິດທາງດຽວກັນ ດ້ວຍລະດັບຄວາມເຊື່ອໝັ້ນ 95%, ມີຄ່າເທົ່າກັບ 0.027740 ຫຼື ເວົ້າໄດ້ວ່າເມື່ອການລົງທຶນພາກເອກະຊົນເພີ່ມຂຶ້ນ 1 ຫົວໜ່ວຍ ຈະສົ່ງຜົນເຮັດໃຫ້ເສດຖະກິດຂອງ ແຂວງຫຼວງພະບາງ ມີການຂະຫຍາຍຕົວເພີ່ມຂຶ້ນ 0.027740 ຫົວໜ່ວຍ ແລະ ກົງກັນຂ້າມການລົງທຶນພາກເອກະຊົນຫຼຸດລົງ ກໍ່ຈະເຮັດໃຫ້ການຂະຫຍາຍຕົວຂອງເສດຖະກິດຫຼຸດລົງ 0.027740 ຫົວໜ່ວຍເຊັ່ນກັນ.

- ສໍາລັບ ການລົງທຶນພາກລັດ D(LNPI) ແລະ ລາຍຮັບຈາກການທ່ອງທ່ຽວ-ບໍລິການ D(LNITS) ແມ່ນລ້ວນແຕ່ມີຄ່າ P-Value ຫຼາຍກວ່າຄ່າ α = 0.1 ຍອມຮັບສິມຸດຖານຫຼັກ H_0 ສະແດງວ່າບໍ່ມີຄວາມສໍາພັນໃນທາງສະຖິຕິກັບຕົວປ່ຽນຕາມ ຫຼື ບໍ່ສົ່ງຜົນໃຫ້ເສດຖະກິດ (GDP) ຂອງແຂວງຫຼວງພະບາງ.

4. ວິພາກຜົນ

ຜົນການສຶກສາ ສະພາບການຂະຫຍາຍຕົວດ້ານເສດຖະກິດຂອງ ແຂວງຫຼວງພະບາງ ແຕ່ປີ 2000 ຫາປີ 2022 ຝົບວ່າ: ມີອັດຕາການຂະຫຍາຍຕົວຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງນັບຕັ້ງແຕ່ປີ 2000 ຫາປີ 2022, ສາເຫດ ເນື່ອງຈາກວ່າການລົງທຶນໃນຂະແໜງການຕ່າງໆມີຈໍານວນເພີ່ມຂຶ້ນ ໂດຍສະເພາະແມ່ນຂະແໜງກະສິກໍາ, ອຸດສາຫະກໍາ ແລະ ການບໍລິການ, ຕົວເລກລວມຍອດຜະລິດຕະພັນພາຍໃນຂອງ ແຂວງ ຫຼວງພະບາງ ແຕ່ປີ 2000 - 2022 ແມ່ນໄດ້ມີການເພີ່ມຂຶ້ນແຕ່ລະປີຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ ໂດຍອັດຕາການຂະຫຍາຍຕົວໂດຍສະເລ່ຍແມ່ນ 7.66%. ເຊິ່ງສອດຄ່ອງກັບແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ 5 ປີ ຄັ້ງທີ VII (2011 - 2015) ຂອງແຂວງຫຼວງພະບາງ, ສະບັບເລກທີ 031/ຈຂ.ຫຼບ, ລົງວັນທີ 28/06/2013 ແລະ ໄລຍະ 5 ປີ ຄັ້ງທີ VIII (2016 - 2020) ສະບັບເລກທີ 02/ຈຂ.ຫຼບ, ລົງວັນທີ 05/08/2016 ແລະ ໄລຍະ 5 ປີ ຄັ້ງທີ IX (2021 - 2025) ຂອງແຂວງຫຼວງພະບາງ, ສະບັບເລກທີ 25/ຈຂ.ຫຼບ, ລົງວັນທີ 01/07/2021.

ການກວດສອບຄຸນສົມບັດຂອງຕົວປ່ຽນທີ່ຈະນໍາມາວິເຄາະເຫັນວ່າ ຕົວປ່ຽນອັດຕາເງິນເຜີ້ (IFR) ການທົດສອບມີຄວາມນຶ່ງທີ່ລະດັບ Level, ທັງ 3 ສົມຜົນດ້ວຍລະ

ດ້ວຍຄວາມສໍາຄັນທາງສະຖິຕິສູງສຸດ ແມ່ນ 0.01, ສໍາລັບຕົວ ປ່ຽນ GDP, ການສົ່ງອອກ (EXP), ດອກເບ້ຍ (ITR), ການລົງທຶນພາກລັດ (PI), ການລົງທຶນເອກະຊົນ (PSI) ແລະ ລາຍຮັບຈາກການທ່ອງທ່ຽວ (TS) ມີຄວາມນຶ່ງທີ່ລະດັບ 1st difference ແລະ EXR ມີຄວາມນຶ່ງທີ່ລະດັບ 2nd difference ທັງ 3 ສົມຜົນດ້ວຍລະດັບຄວາມສໍາຄັນທາງ ສະຖິຕິ 0.01 ເຊິ່ງເຫັນວ່າທຸກຕົວປ່ຽນແມ່ນມີຄຸນສົມບັດທີ່ ດີ.

ການກວດສອບບັນຫາອະສະຫະສໍາພັນ ພົບວ່າ ມີ ພຽງຕົວປ່ຽນ EXPORT, EXR ແລະ IFR. ທີ່ຄວາມສໍາ ພັນບໍ່ເກີນ 0.8 ເຊິ່ງເປັນຕົວປ່ຽນທີ່ບໍ່ເກີດມີບັນຫາອະສະຫະ ສໍາພັນ. ສ່ວນຕົວປ່ຽນອິດສະຫຼະບາງຕົວແມ່ນເກີດມີບັນຫາ ອະສໍາພັນເຊັ່ນ: ຕົວປ່ຽນ ITR, TS, PSI ແລະ PI ທີ່ມີຄ່າ ຄວາມສໍາພັນກັບຕົວປ່ຽນອື່ນໆ ເກີນ 0.8.

ຜົນການທົດສອບສົມຜົນການຖົດຖອຍ ເຫັນວ່າ: ຕົວປ່ຽນມູນຄ່າການສົ່ງອອກ (EXPORT), ການລົງທຶນ ພາກເອກະຊົນ (PSI) ໄດ້ປະຕິເສດ H_0 ໝາຍຄວາມວ່າ ມີ ຄວາມສໍາພັນກັບຕົວປ່ຽນຕາມໃນທິດທາງດຽວກັນ ດ້ວຍ ລະດັບຄວາມເຊື່ອໝັ້ນ 90%, ສໍາລັບອັດຕາດອກເບ້ຍ (ITR), ອັດຕາແລກປ່ຽນ (EXR) ແລະ ອັດຕາດອກເງິນ ເຜີ້ (IFR) ມີການພົວພັນໃນທາງກົງກັນຂ້າມກັບເສດຖະ ກິດຂອງ ແຂວງຫຼວງພະບາງ ແລະ ຕົວປ່ຽນການລົງທຶນ ພາກລັດ (PI) ແລະ ລາຍຮັບຈາກການທ່ອງທ່ຽວ-ບໍລິການ (TS) ແມ່ນມີການພົວພັນກົງກັນຂ້າມກັບເສດຖະກິດ ເຊິ່ງ ບໍ່ເປັນໄປຕາມສົມມຸດຖານທີ່ວາງໄວ້ ແລະ ບໍ່ມີລະດັບ ຄວາມສໍາຄັນທາງສະຖິຕິ.

5. ສະຫຼຸບຜົນ

ຕະຫລອດໄລຍະ 23 ປີ ແຕ່ປີ 2000-2022, GDP ສາມາດສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ : ຕົວເລກລວມຍອດຜະລິດຕະ ຜົນພາຍໃນຂອງ ແຂວງ ຫຼວງພະບາງ ມີການເພີ່ມຂຶ້ນແຕ່ ລະບົບຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ.

ສະຫຼຸບແລ້ວ ສະພາບການຂະຫຍາຍຕົວທາງດ້ານ ເສດຖະກິດຂອງ ແຂວງຫຼວງພະບາງ ແຕ່ປີ 2000-2022, ໂດຍສະເລ່ຍແລ້ວ ແມ່ນຂະແໜງກະສິກໍາມີການຂະຫຍາຍ ຕົວເປັນອັນດັບ 1, ຖັດມາແມ່ນຂະແໜງບໍລິການ ແລະ

ການທ່ອງ ທ່ຽວເປັນອັນດັບ 2 ແລະ ຂະແໜງອຸດສາຫະກໍາ ເປັນອັນດັບທີ 3.

ປັດໄຈການສົ່ງອອກ (EXP) ຈະສົ່ງຜົນເຮັດໃຫ້ ເສດຖະກິດຂອງ ແຂວງຫຼວງພະບາງ ມີການຂະຫຍາຍຕົວ ເພີ່ມຂຶ້ນ ແລະ ກົງກັນຂ້າມການສົ່ງອອກຫຼຸດລົງ ກໍ່ຈະເຮັດ ໃຫ້ການຂະຫຍາຍຕົວຂອງເສດຖະກິດຫຼຸດລົງ ເຊັ່ນກັນ ແລະ ຕົວປ່ຽນການລົງທຶນພາກເອກະຊົນ (PSI) ມີຄວາມ ສໍາພັນທາງສະຖິຕິ ກັບຕົວປ່ຽນຕາມໃນທິດທາງດຽວກັນ ຫຼື ເວົ້າໄດ້ວ່າເມື່ອການລົງທຶນພາກເອກະຊົນເພີ່ມຂຶ້ນ ຈະສົ່ງ ຜົນເຮັດໃຫ້ເສດຖະກິດຂອງ ແຂວງຫຼວງພະບາງ ມີການ ຂະຫຍາຍຕົວເພີ່ມຂຶ້ນ.

ສະຫຼຸບແລ້ວ ປັດໄຈການສົ່ງອອກ (EXP) ເປັນປັດ ໄຈທີ່ສົ່ງຜົນຕໍ່ກັບການຂະຫຍາຍຕົວທາງດ້ານເສດຖະກິດ ຂອງແຂວງຫຼວງພະບາງ ໃນເຊິ່ງບວກຫຼາຍກວ່າປັດໄຈອື່ນ. ສະນັ້ນ, ແຂວງຫຼວງພະບາງ ຄວນໃຫ້ຄວາມສໍາຄັນ ແລະ ສົ່ງເສີມການລົງທຶນດ້ານກະສິກໍາໃຫ້ຫຼາຍຂຶ້ນ, ເພື່ອຜະລິດ ສິນຄ້າການສົ່ງອອກ.

7. ເອກະສານອ້າງອີງ

ວິໄສທັດຮອດປີ 2030 ແລະ ຍຸດທະສາດການພັດທະນາ ເສດຖະກິດ-ສັງຄົມໄລຍະ 10 ປີ (2016-2025)

ແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ ແຫ່ງຊາດ 5 ປີ ຄັ້ງທີ IX (2021-2025) ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ 19 ມີນາ 2021

ແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ 5 ປີ ຄັ້ງທີ IX (2021 - 2025) ຂອງແຂວງຫຼວງພະບາງ, ສະບັບເລກທີ 25 / ຈຂ.ຫຼບ, ລົງວັນທີ 01 / 07 / 2021.

ແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ 5 ປີ ຄັ້ງທີ VIII (2016 - 2020) ຂອງແຂວງຫຼວງພະບາງ, ສະບັບ ເລກທີ 02 /ຈຂ.ຫຼບ, ລົງວັນທີ 05 / 08 / 2016.

ແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ 5 ປີ ຄັ້ງທີ VII (2011 - 2015) ຂອງແຂວງຫຼວງພະບາງ, ສະບັບເລກທີ 031 /ຈຂ.ຫຼບ, ລົງວັນທີ 28 / 06 / 2013.

ບົດສະຫຼຸບຕີລາຄາການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດແຜນພັດທະນາ ເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ ປີ 2020 ແລະ ທິດທາງວຽກ

- ງານຈຸດສຸມ ປີ 2021, ສະບັບເລກທີ 33 /ຈຂ.ຫຼບ, ລົງວັນທີ 01 / 07 / 2021.
- ບົດສະຫຼຸບຕີລາຄາການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດແຜນພັດທະນາ ເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ ປີ 2019 ແລະ ທິດທາງ ແຜນການປະຈຳ ປີ 2020, ສະບັບເລກທີ 01 / ຈຂ.ຫຼບ, ລົງວັນທີ 21 / 05 / 2020.
- ບົດແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ ປະຈຳສິກປີ 2014-2015 ຂອງແຂວງຫຼວງພະບາງ, ສະບັບເລກທີ 027 /ຈຂ.ຫຼບ, ລົງວັນທີ 31 / 12 / 2014.
- Annual summary (2 0 0 0 -2 0 2 0), Annual summary of Lao PDR from 2000-2020. Search from website: (<https://www.bol.gov.la/annualreports?&start,www=2000-2020>).
- Acuna, G. I. (2017). Internal and external factors explaining Chilean economic activity. MPRA Paper No. 79809, 10 August 2017. Available.
- Al Nasser, Omar M. (2007). The Determinants of the U.S. Foreign Direct Investment: Does the Region Matter? *Global Economic Review* v.36, n.1: 37-51.
- Anh, N. N., Minh, N. N., and Nam, B. T. (2016). Corruption and economic growth, with a focus on Vietnam. *Crime Law Soc Change*, 65, 307-324. DOI 10.1007/s10611-016-9603-0.
- Anyanwu, J. C. (2014). Factors affecting economic growth in Africa: Are there any lessons from China? *African Development Review*, 26(3), 468-493.
- Aziz, R. N. A. R., and Azmi, A. (2017). Factors affecting gross domestic product (GDP) growth in Malaysia. *International Journal of Real Estate Studies*, 11(4), 61-67.
- Barro, Robert J. (1999). Determinants of Economic Growth: Implications of the Global Evidence for Chile. *Cuadernos de Economia* v.36, n.107:443-478.
- Boldeanu, F. T., and Constantinescu, L. (2015). The main determinants affecting economic growth. *Bulletin of the Transilvania University of Braşov. Series V: Economic Sciences*, 8(57), 329-338.
- Borensztein, E., J. De Gregorio, and J-W. Lee. (1998). How Does Foreign Direct Investment Affect Economic Growth? *Journal of International Economics* 45: 115- 135.
- Caves, Richard E. (1971). International Corporations: The Industrial Economics of Foreign Investment, *Economica* 38: 1-27.
- Clements, Benedict J., Rina Bhattacharya, and Toan Q. Nguyen. (2003). External Debt, Public Investment, and Growth in Low-Income Countries. *International Monetary Fund. Working Paper: 249*. Collier, Paul. 2007.
- Filip, B. F. (2015). Economic growth and impact factors in countries of Central and Eastern Europe. *Ecoforum*, 4(2), 136-141.
- Ha Noi 2017. Haller, A. P. (2012). Concepts of economic growth and development: Challenges of crisis and of knowledge. *Economy Transdisciplinarity Cognition*, 15(1), 66-71.
- Luu, H. N., Trinh, V. Q., and Vu, N. H. (2017). Does foreign direct investment accelerate the Vietnamese economic growth? – A simultaneous equations approach. *The Journal of Developing Areas*, 51(4), 331-345.
- Minh, N. T. (2009). Dynamic demographics and economic growth in Vietnam. *Journal of the Asia Pacific Economy*, 14(4), 389-398.
- Nissan, E.; Galindo, M.Á.; Picazo, M.T. (2011). Relationship between organizations, institutions, entrepreneurship and economic growth process. *Int. Entrep. Manag. J.* 2011, 7, 311–324.
- Nguyen, N. T. K., and Nguyen, H. H. (2017). Impacts of domestic savings on economic growth of Vietnam. *Asian Journal of Economic Modelling*, 5(3), 245-252.
- Nguyen Anh Tru., (2018). Determinants Affecting Economic Growth: The Case of

Viet Nam, International Journal of Business and Economics, Vol. 3, No. 1, 2018, pp. 1-11.

Parash Upreti. (2015). Factors Affecting Economic Growth in Developing Countries, University of Northern Iowa, Volume 17, article 5, p: 37-54.

Soeharjoto Soekapdjo, et al. (2020). Factors affecting economic GROWTH in

CENTRAL JAVA, International Journal of Commerce and Finance, Vol. 6, Issue 1, 2020, 155-165.

Víctor M. González-Sánchez, A.Martínez Raya and S. R. Sastre. (2020). An Empirical Study for European Countries: Factors Affecting Economic Growth and Self-Employment by Gender.